humanitas

DECEMBER 1967
22STE JAARGANG NO. 6

VERSCHIJNT
1 × PER 2 MAANDEN

KADERORGAAN VAN DE NEDERLANDSE
VERENIGING VOOR
MAATSCHAPPELIJK WERK 'HUMANITAS'

CENTRAAL BUREAU 'HUMANITAS'
J.W. BROUWERSSTRAAT 16 - AMSTERDAM

REDACTIE:

T. van Grootheest,
hoofdredacteur

Drs. P. Albarda,
redacteur algemene zaken

A. de Paauw,
red. Algemeen maatschappelijk werk

P. E. Hutte,
red. Reclassering

H. van Schaaik,
redactiesecretaris

J. Terlouw,
red. Gezinsverzorging, Bejaardenwerk.

W. Post,
red. jeugdzaken

Mej. drs. R. A. E. Zijlman,
red. Maatschappelijk Opbouwwerk

ADMINISTRATIE:

J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam
Telefoon: 020 - 739444

INHOUDSOPGAVE

blz. 101 Congres 1967 — De openingsrede van de voorzitter.

blz. 104 *Drs. R. A. E. Zijlman:* Samen of apart: toelichting op de congresnota's 'samenwerkingsvraagstukken' en 'beperkt uitzicht'.

blz. 110 *H. v. Schaaik:* Kort verslag van de belangrijkste besprekingen op het congres.

blz. 114 *J. Terlouw:* Dienstencentra; verschijnsel van de mode of noodzaak van de tijd? (III).

blz. 117 *Mr. F. Kuitenbrouwer:* Zwarte bloem verliest zijn bladen niet.

blz. 120 Het beeld van de reclassering.

CONGRES 1967

de openingsrede van de voorzitter

Het is telkens weer een grote vreugde u allen, afgevaardigden van afdelingen en gewesten van onze vereniging, leden van secties en adviescommissies, op ons tweejaarlijks congres te mogen welkom heten.
Het is niet ook maar de bijgedachte aan eigenbelang of aan carrière-maken, die ons hier samenbrengt. Er is slechts één motief, dat ons allen hierheen gebracht heeft: ons gevoel van solidariteit met de medemens. Dat er in onze steeds technischer en gecompliceerder wordende maatschappij nog zovelen zijn, die vrije tijd en energie willen besteden aan het welzijn van hun medemensen, is iedere keer weer als men een bijeenkomst van onze vereniging bijwoont, waar en op welk niveau ook, een reden tot dankbaarheid. Want de arbeid, die door zeer velen van ons op vaak bescheiden en onopvallende wijze wordt verzet, is groot.
Gelukkig is al dit werk, dat verzet wordt, in de afgelopen jaren niet zonder resultaat gebleven.

Uit het jaarverslag en uit het financieel verslag mag men, geloof ik, één conclusie trekken: een zeer duidelijke consolidatie van de vereniging en van zijn werk. Ik zeg dit met enige voldoening, want juist daarop is in de loop van de vier jaren, dat ik nu voorzitter van de vereniging ben, het beleid van het hoofdbestuur gericht geweest.
Ik bedoel niet eens de financiële consolidatie.
De vier jaar geleden nog zorgwekkende toestand van de financiën van het hoofdbestuur is dank zij de inspanning van velen, vooral voor het doen slagen van onze jaarlijkse loterij, belangrijk verbeterd. U hebt het kunnen merken aan de extra-uitkeringen, die wij tot onze grote blijdschap uit de opbrengst van de loterij aan de afdelingen konden geven. Meer dan op de consolidatie van de financiën doel ik op de consolidatie van het werk. Meer en meer afdelingen hebben beroepskrachten gekregen. Onze gewesten hebben functionarissen voor de gezinsvoogdij. De gezinsverzorging is in vele afdelingen steeds weer op professionele basis ingericht. Deze gelukkige ontwikkeling heeft voor de vereniging verscheidene consequenties.
De eerste is, dat een beroepsapparaat huisvesting nodig heeft. Voortdurend worden daarom — en ook dat is een teken van consolidatie — kantoorpanden gekocht of gehuurd. Economisch gezien betekent het aantrekken van beroepskrachten een vergroting van de subsidies.
In totaal, u hebt het in ons jaarverslag kunnen lezen, heeft onze vereniging dit jaar een omzet van bijna vijf miljoen gulden gehad.
Een tweede consequentie van de consolidering van het werk, is de noodzaak van beter contact tussen allen, die bij dit werk betrokken zijn. Het is een gelukkige omstandigheid, dat de vier jaar geleden ingestelde Verenigingsraad de functie van

communicatiemiddel tussen de verschillende besturen in onze vereniging voortreffelijk vervult.
Er is nog een gevolg van het groeiend aantal beroepskrachten in onze vereniging. Onze organisatie is een organisatie van vrijwilligers, waarin het beleid gevormd wordt door de verantwoordelijke, uit vrijwilligers bestaande besturen in onderling overleg en goede harmonie.
Dat bij de besluitvorming de stem van onze beroepskrachten als deskundigen in maatschappelijk werk voor vele bestuursleden van grote betekenis is, spreekt vanzelf. Of naast deze persoonlijke invloed op bestuursleden niet gezocht moet worden naar een methode om meer systematisch ook onze eigen deskundigen zekere inspraak in de beleidsvorming te geven, is een vraag, die in de komende periode van twee jaar zeker aan de orde gesteld zal moeten worden. Ik ben mij ervan bewust, dat de oplossing ervan niet gemakkelijk zal zijn.
Die oplossing wordt mede bemoeilijkt door een vierde gevolg van de consolidatie van onze vereniging en van de professionalisering van de sociale dienstverlening, die wij bieden, in het bijzonder. Wij zijn ons werk begonnen als een vereniging van vrijwilligers, die niet alleen bestuurlijk en administratief werk in de vereniging wilden doen, maar ook daadwerkelijk hulp willen verlenen aan onze medemensen. Meer en meer is de sociale dienstverlening geworden tot een therapeutische behandeling van cliënten; tot een techniek om degenen, die daaraan behoefte hebben, te helpen zich zelfstandig in de maatschappij te handhaven. Het is duidelijk, dat dit soort werk vakwerk van de hoogste orde is, waaraan leken, ondanks al hun goede wil, zich niet meer kunnen wagen. Wil men werkelijk maatschappelijk werk in de moderne zin van het woord verrichten, dan is een eerste eis om beroepsdeskundigen aan te trekken.
Wij hebben dat in voor ons doen grote omvang gedaan.
Dit heeft nu echter een voor de vereniging merkwaardig gevolg gehad. Door de professionalisering van het werk raakte het eenvoudige, simpele werk van de sociale hulpverlening uit onze aandacht. De deskundig opgeleide maatschappelijk werker voelt zich, terecht, niet geroepen om eenvoudige hulpverlening te organiseren, zoals bejaardensociëteiten, kinderkampen, crèches, bezoek aan bejaarden, enzovoort.
Terwijl wij vroeger meenden, dat wij vrijwilligers juist tot deze taken geroepen waren, raakt onze energie nu verstrikt in personeelsadministratie, huisvestingsproblemen en het beheer van bejaardentehuizen.
De vereniging verricht dus tengevolge van deze ontwikkeling veel meer werk van hoge kwaliteit dan vroeger. Maar de eenvoudige hulpverlening, die men ook zonder beroepsopleiding kan bieden en die wij ons vroeger als belangrijk doel hadden gesteld, blijft voor een deel ongedaan. Het zal in de volgende jaren een onderwerp van beraad moeten uitmaken hoe wij dit zo nodige vrijwilligerswerk weer op gang krijgen. Daarbij vormt het feit, dat onze deskundigen niet zijn opgeleid voor organisatie en leiding van vrijwilligerswerk, een bijzondere moeilijkheid. Misschien zullen wij er over moeten gaan denken om leden, die daar ambitie in hebben, een zekere scholing voor de leiding van deze hulpverleningsactiviteiten te geven.
De ontwikkeling, die ik u hier schets, roept de vraag op naar de toekomst van ons werk.
Welk werk gaan wij in de toekomst doen en waar? Welke soorten werk en in welke hoeveelheid vallen er in de komende jaren voor ons te doen? Op de basis van de consolidatie, die in de afgelopen jaren is tot stand gekomen, moeten wij trachten een prognose voor de volgende periode op te stellen. Dat is een van de onderwerpen die op dit congres aan de orde zullen worden gesteld.
En weer moet ik u zeggen, dat een eenvoudige prognose voor de toekomst moeilijk te geven is.

De professionalisering van het maatschappelijk werk en de verdieping van de opleiding in dat vak heeft ertoe geleid, dat aan het werk een wetenschappelijke grondslag werd gegeven. Een wetenschappelijke basis sluit echter een dogmatische basis uit. Wie werkt volgens een wetenschappelijk patroon, wie langs wetenschappelijke weg sociaal-therapeutisch werkzaam wil zijn, kan niet tegelijkertijd op een religieus-dogmatische basis werken. Hij kan, naast zijn wetenschappelijk geobjectiveerde werk wel een persoonlijke, al dan niet dogmatisch gefundeerde levensovertuiging hebben, maar die overtuiging zal de wijze, waarop hij zijn werk doet, op geen manier beïnvloeden.
Een gevolg van deze ontwikkeling is, dat Humanitas van een zuil als een andere thans in kringen van het maatschappelijk werk juist om die ondogmatische grondslag bijna wordt benijd.
Voor ons echter is die ondogmatische basis – en ik stel er prijs op dit toch duidelijk te herhalen – niet alleen een ontbreken van het dogma, niet alleen een negatieve factor, maar meer dan dat. De eerbied voor de mens die zelf, als hem dat moeilijk valt geholpen door ons, zijn persoonlijkheid in het samenleven met anderen moet verwerkelijken en ontplooien, is een voortdurende bron van inspiratie voor ons allen.
Wij voelen het bovendien als een plicht het groeiend aantal buitenkerkelijken in dit land een organisatie te bieden, waarin zij hun solidariteit met de medemens kunnen beleven en in werkelijkheid kunnen omzetten. Niet een kerkelijk leergezag legt ons de plicht van naastenliefde – of, moderner gezegd, solidariteit met de naaste – op, maar het algemeen menselijke beginsel van eerbiediging van de persoon van de ander.
Vanuit dit algemeen humanistische beginsel is ons werk en is onze vereniging geboren en uit ditzelfde beginsel hebben u allen en ik de kracht geput om het vaak moeilijke en vervelende organisatorische werk, dat even zeer als het constructieve deel gedaan moest worden, met vreugde te verrichten. Dat eenvoudige beginsel van eerbied voor de menselijke persoonlijkheid en solidariteit met de medemens is wat ons allen hier bindt en wat aan deze congressen van Humanitas de eigen sfeer geeft.
Laat er geen misverstand over bestaan:
Humanitas is niet een algemene vereniging in de zin, dat wij over levensbeschouwing niet praten.
Wij zijn en blijven geïnspireerd door het ideaal van de zichzelf uit eigen kracht ontplooiende mens. Wie dat ideaal onderschrijft is welkom bij ons, ook al aanvaardt hij daarnaast een of ander kerkelijk leergezag. Wie echter meent, dat maatschappelijk werk een technische bezigheid is, die geen bron van inspiratie nodig heeft, vergist zich.
Humanitas heeft duidelijk een functie tegenover zijn cliënten, zoals iedere organisatie voor maatschappelijk werk. Wij hebben echter ook een functie voor onze leden. Ook voor hen is Humanitas een stuk verwerkelijking van hun solidariteit met de medemens. En het is ook daarom, dat ons vrijwilligerswerk niet verloren mag gaan.
Op deze basis zijn wij tot samenwerking met zusterinstellingen bereid. De prognose van wat de volgende jaren voor Humanitas zullen brengen, wordt mede bepaald door de mate van samenwerking met anderen en door de wijze waarop dit zal geschieden. Niet overal zal Humanitas alleen zijn werk kunnen uitbreiden, omdat de maatschappelijke ondergrond eerder anderen aanwijst voor het verschaffen van de nodige welzijnszorg dan ons. Daar zal vaak samenwerking met anderen nodig zijn.
Wij aanvaarden die samenwerking gaarne en in volle openheid. Onze eigen bron van inspiratie, die ik u hiervoor schetste, willen wij daarbij niet verloren doen

gaan. Aan de hand van het rapport Samenwerking zullen wij de techniek daarvan op dit congres behandelen.
Er zijn mensen, die ons verwijten, dat wij in deze vereniging altijd problemen oproepen. Ik moet u bekennen: ik had ze liever niet. Maar is het te verwonderen, dat in een maatschappij, die zo snel en zo fundamenteel in beweging is als de onze, ook de maatschappelijke dienstverlening voortdurend van karakter verandert? En is het tegen te houden, dat met allerlei sociale structuren ook de organisatievormen van het maatschappelijk welzijnswerk meegroeien?
Een vereniging, die zich niet regelmatig bezint op de vraagstukken, die ik u hier in kort bestek heb aangeduid, blijft in die omstandigheden achter door stil te staan.
Wij moeten mee, wij moeten vooruitdenken. Het is niet anders.
Dat dat moeilijke werk om te proberen de toekomst te doorgronden, kan worden verricht met u allen tesamen, die naar deze stad van licht gekomen bent uit solidariteit met de medemens, maakt deze taak tot een vreugde, zoals alle werken voor Humanitas dat telkens weer is.
En hiermede verklaar ik het VIJFTIENDE CONGRES van de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk Humanitas geopend.

samen of apart

toelichting op de congresnota's 'samenwerkingsvraagstukken' en 'beperkt uitzicht'

Mij is gevraagd een toelichting te geven op de nota's 'Samenwerkingsvraagstukken' en 'Beperkt Uitzicht.' Het is vrij moeilijk om dat in kort bestek te doen. Er komen in beide nota's ingewikkelde kwesties aan de orde. Ik zal proberen daarvan enige te belichten. Achtereenvolgens wil ik het volgende bespreken:
1. De professionalisering in de sociale dienstverlening en de ontzuiling.
2. Bestaansrecht en plaats van Humanitas in het particulier initiatief.
3. Houding van Humanitas ten aanzien van samenwerking en de bedoeling van 'Beperkt Uitzicht.'

professionalisering en ontzuiling

In verband met het eerste thema, dat van de professionalisering, wil ik u enige punten noemen uit een artikel van Van der Vegt, getiteld 'Dienstverlening en maatschappelijk werk.' [1]) Hij baseert zich o.a. op een artikel van Van Doorn, die als eerste over professionalisering sprak in 1961.
Binnen het maatschappelijk werk ontwikkelen zich criteria voor deskundigheid, gepaard met professionaliseringstendenties, d.w.z. het maatschappelijk werk wil meer en meer op een *beroepsmatige* maar ook op een *deskundige basis* bedreven worden. Er ontwikkelen zich principes van een sociale hulpverleningsmethodiek, d.w.z. onder meer een bewuste en systematisch verrichte hulpverlening gebaseerd op wetenschappelijke kennis en inzichten.
Met professie wordt dus bedoeld, dat een soort werk als beroep wordt uitgeoefend en een specifieke deskundigheid vereist.

[1]) R. v. d. Vegt. Dienstverlening en maatschappelijk werk; in H. A. Becker (red.) Dienstverlening en publiek, Bijleveld, 1966.

Van der Vegt noemt enige kenmerken van een professie, waarvan ik er enkele naar voren wil halen:
a. een gesystematiseerd geheel van kennis en kunde;
b. monopolisering van deskundigheid, d.w.z. maatschappelijk werkers zijn degenen bij uitstek die deze deskundigheid bezitten;
c. er bestaat een beeld in de maatschappij omtrent functie en doelstelling van het maatschappelijk werk. D.w.z. de mensen weten wat maatschappelijk werkers doen en met wat voor problemen je bij hen terecht kunt. Uit onderzoek is gebleken, dat er aan de duidelijkheid van dat beeld nog wel wat schort;
d. er is een beroepcode en een beroepsorganisatie.

De professionalisering, het worden tot een professie is nog bezig. De kenmerken zijn nog niet alle volledig gerealiseerd. Door dit alles wordt het methodisch handelen van de maatschappelijk werkers bevorderd. Dit methodisch handelen houdt o.a. in een professionele distantie als grondhouding, d.w.z. dat de maatschappelijk werker geen subjectieve aspecten van zijn eigen sociaal functioneren in het hulpverleningsproces mag inbrengen. Toch wordt zijn werk hiermee niet een technische neutrale bezigheid. Distantie behoeft namelijk bewogenheid niet uit te sluiten. Een maatschappelijk werker kan begaan zijn met een cliënt, hij kan hem nabij zijn, maar hij mag zich niet 'verliezen' in de relatie.
Ook in de principes, die de beroepscode voor de maatschappelijk werker stelt, komt deze grondhouding naar voren, zoals b.v. blijkt uit art. 8: 'De houding tegenover de cliënt is gebaseerd op de eerbied voor diens persoon en de erkenning van zijn verantwoordelijkheid voor eigen keuze van handelen,' en art. 13 'Indien de maatschappelijk werker tegenover de cliënt uiting meent te moeten geven aan zijn godsdienstige of levensbeschouwelijke gezindheid, doet hij dit zo, dat de cliënt de volle vrijheid behoudt om zijn eigen standpunt in deze te bepalen.'
Het is niet zo dat kwesties van levensovertuiging geen rol spelen in het werk van de maatschappelijk werker.
Eigenlijk trap ik een open deur in door dit te zeggen maar ik meen dat deze waarheid wel eens veronachtzaamd wordt door de sterke nadruk op de verwetenschappelijking en het technisch-deskundige karakter van de hulpverleniging. Een maatschappelijk werker is nu eenmaal een mens, die zich zelf, zijn wijze van mens-zijn, meebrengt in de casework-relatie. Vaak onbewust brengt hij waarde-oordelen in. Talrijke voorbeelden daarvan worden genoemd in de brochure 'De beroepsrol van de maatschappelijk werker.' [2])
Ik geef twee voorbeelden. Het eerste is dat van een zeer zorgvuldige, nette huisvrouw. De maatschappelijk werker meent dat zij overdreven zorg aan het huishouden besteedt en vergeet de sfeer gezellig te maken voor haar man en kinderen. De maatschappelijk werker zag misschien dwangneurotische trekken bij deze huisvrouw. Hij onderkende echter te weinig de betekenis die deze netheid had in deze situatie. Het gezin woonde namelijk in een buurt waar men erg op netheid gericht was. Het bood de huisvrouw een mogelijkheid mee te tellen in de buurt.
Een ander voorbeeld is de vermelding in een gespreksverslag van een maatschappelijk werker dat er aan een cliënt toekomstbegrip werd bijgebracht en een gerichtheid op het uitstellen van behoeftebevrediging. Dit kunnen belangrijke waarden geacht worden, maar in bepaalde kringen, vooral de middengroepen waartoe maatschappelijk werkers behoren, gelden ze veel meer dan in andere.

Ook in recente Amerikaanse literatuur wordt de betekenis van waarden onderkend. Elizabeth Salomon stelt in een artikel over Humanistic Values and Social Case-

[2]) Bulletin 9 van de Commissie Onderzoek Maatschappelijk Werk; Staatsdrukkerij 1964.

work [3]) dat het casework berust op bepaalde onuitgesproken filosofische vooronderstellingen, in verband met zijn 'cultus' van objectiviteit en van empirisch wetenschappelijke methodologie. Zij zegt: het is onmogelijk te handelen buiten de context van een waardensysteem. Dit kan zich zelfs uiten in een stembuiging in het gesprek met een cliënt. Men moet zich bewust zijn van zijn eigen waarde-oriëntatie. Bovendien: wetenschappelijke, zogenaamde objectieve kennis, is altijd een abstractie van de werkelijke beleving. Ook de psycho-analyticus Erikson brengt naar voren dat onze belevingswereld intuïtie en actieve participatie inhoudt. Begrip voor de mens en de menselijke bestaanswijze is essentieel. Subjectieve beleving is primair; ook in het maatschappelijk werk gaat het om een ontmoeting, waarin de ander serieus genomen wordt als persoon. Schuld b.v. is: iemand die zich schuldig voelt en niet een abstractie als schuldgevoelens, aldus Salomon.
Dit is in wezen een humanistische zienswijze.
Het kan wellicht op de weg, juist van Humanitas, liggen om voor deze humanistische zienswijze aandacht te vragen. Het inzicht dat kwesties van levensovertuiging een rol kunnen spelen in het maatschappelijk werk, behoeft echter niet in te houden, dat het noodzakelijk is, het maatschappelijk werk te organiseren in instellingen die een *bepaalde* levensbeschouwelijke signatuur bezitten.
Het maatschappelijk werk wordt ook in levensbeschouwelijke kring steeds meer gezien als iets met een eigen functie in de samenleving, dat geen andere doelstellingen mag nastreven dan die van het maatschappelijk werk zelf, dus niet maatschappelijk werk met iets erbij maar maatschappelijk werk.
Wel wordt erkend dat er een levensovertuigelijke motivering kan zijn om het werk te doen en dat problemen van cliënten met levensovertuigelijke kwesties te maken kunnen hebben. Ik noem hier de brochure Charitas, maatschappelijk werk, maatschappelijk opbouwwerk, van het Landelijk Sociaal Charitatief Centrum. [4]) Hierin wordt gesteld: Christenen kunnen vanuit hun gelovige bezieling meewerken in niet specifieke katholieke of christelijke instellingen. Een meer praktisch organisatorische uitwerking treffen we aan in een recente nota van het Discesaan Maatschappelijk Centrum Den Bosch.
Het maatschappelijk werk wordt dus steeds minder gezien als een *middel* om mensen aan een kerk te binden of daar naar terug te voeren, of om hen zich te laten gedragen volgens normen, die in bepaalde levensbeschouwelijke kringen leven. Dit proces van loslaten van allerlei soorten van dienstverlening uit bepaalde kerkelijke doelstellingen noemen we *deconfessionalisering*.
Ik wil hierbij nog wel stellen, dat het ook in algemene organisaties mogelijk moet zijn dat een cliënt indien hij dat wil door een maatschappelijk werker van een bepaalde levensbeschouwelijke richting geholpen wordt. Een cliënt moet primair het gevoel hebben, dat de maatschappelijk werker hem ligt, dat hij ermee kan praten, dat hij hem in zijn eigenheid aanvoelt.
Gelijkheid van levensbeschouwing is echter geen garantie, dat twee mensen elkaar verstaan. Het kan er wel toe bijdragen eventueel.
Wil deze tendens tot algemeenheid nu zeggen dat Humanitas zijn bestaansrecht zou verliezen? Ik meen van niet. Ik kom hiermee bij het tweede thema.

bestaansrecht en plaats van humanitas in het particulier initiatief

Ik zei al: Humanitas kan juist wijzen op de betekenis van algemeen humanistische waarden in het maatschappelijk werk.

[3]) E. L. Salomon: Humanistic Values and Social Casework, in : Social Casework, januari 1967 vol. XLVIII nr. 1.
[4]) Brochure 5, Landelijk Sociaal Charitatief Centrum Den Bosch 1964.

Voorts is het van belang te erkennen, dat algemeenheid zonder levensovertuigelijke groeperingen niet mogelijk is.
In een lezing, gepubliceerd als artikel in 'Rekenschap' in september 1960, [5]) heeft Van Praag, voorzitter van het Humanistisch Verbond, gezegd, dat er een tendentie is het mens-zijn te benaderen vanuit de concrete menselijke situatie. Principieel is het daarom zeer wel mogelijk een algemene organisatie te stichten voor praktische arbeid, maar de eerste voorwaarde daarvoor is de uitdrukkelijke erkenning van de betekenis der levensovertuigingen.
Een werkelijke doorbreking van de verzuiling is in de Nederlandse verhoudingen alleen mogelijk van de kernen der levensovertuigelijke groeperingen uit. Naarmate buitenkerkelijken principieel en organisatorisch meer betekenen, kunnen ze een positieve factor zijn in het streven naar echte algemeenheid, aldus Van Praag.

Men kan stellen dat er reële tendenzen zijn het maatschappelijk werk vanuit een oogpunt van doelmatigheid te bekijken.
Doelmatigheid klinkt simpel. Het is alleen vervelend dat het zo moeilijk is doelmatigheid in praktische termen te vertalen. We bedoelen natuurlijk in de eerste plaats: de dienstverlening moet de individu in moeilijkheden ten goede komen. Dat is het einddoel. Al het andere: al of niet verzuilde organisatie, al of niet overheidsinstelling, overleg en samenwerking zijn middelen. De organisatievorm moet zodanig zijn dat het werk primair de belangen van de cliënt dient.
Doelmatigheid betekent o.a. ook dat het werk voor alle potentiële cliënten beschikbaar is. Dit houdt in: Een gelijkmatige spreiding van en bereikbaarheid van voorzieningen voor de verschillende bevolkingscategorieën, economisch, territoriaal en levensbeschouwelijk.
Een feit is nog steeds dat er een achterstand bestaat in voorzieningen voor buitenkerkelijken. Humanitas acht het nog steeds van belang in het bijzonder voor hen voorzieningen in de sfeer van de sociale dienstverlening tot stand te brengen. Van Grootheest stelde in zijn artikel in de brochure 'Uitzicht' t.g.v. het vorige congres [6]): 'Samenwerking met anderen mag er niet toe leiden dat deze achterstand zou blijven bestaan of zou worden vergroot.'
In zekere zin is Humanitas een belangengroep, namelijk een groep die er naar streeft de belangen van buitenkerkelijken op het terrein van het maatschappelijk werk zo goed mogelijk te behartigen.
Bij de doelmatigheid moet o.a. ook de organisatie in de vorm van particulier initiatief betrokken worden. In zijn artikel in 'Uitzicht' [7]) heeft prof. Belinfante gewezen op de belangrijke betekenis van het particulier initiatief, belangrijk om twee redenen; 1e een politiek-bestuurlijke: particulier initiatief is een democratische verworvenheid. Particuliere verenigingen en stichtingen zijn het jurdisch-bestuurlijke middel waardoor de burgers in staat gesteld worden aan het gemeenschapswerk deel te nemen.
Men kan het particulier initiatief zien niet als gelijk te stellen met verzuiling maar als democratische institutie van grote waarde, die in de Nederlandse verhoudingen van dit ogenblik vaak in de meer historische dan *principieel* bepaalde vorm van verzuiling optreedt. Juist bij maatschappelijk werk heeft particulier initiatief nog een tweede betekenis. De plicht tot solidariteit met de medemens kan namelijk

[5]) J. P. van Praag. Actieve verantwoordelijkheid in Rekenschap, september 1960, 7e jaargang, nr. 3.
[6]) T. van Grootheest; Uitzicht op de plaats van Humanitas in het particulier initiatief in brochure 'Uitzicht', uitg. Humanitas 1966.
[7]) A. D. Belinfante; Uitzicht op het particulier initiatief in de Nederlandse samenleving in 'Uitzicht'.

alleen vervuld worden indien het maatschappelijk werk en andere dienstverlening niet uitsluitend wordt verricht door overheidsorganen, maar tevens door uit de maatschappij zelf voortgekomen organisaties van burgers, aldus Belinfante.
Met de ontzuiling zullen er m.i. nieuwe vormen groeien van particulier initiatief of laten we zeggen van mede-verantwoordelijkheid van de bevolking.
Toch: Al voeren de kerken het maatschappelijk werk niet meer zelf uit, levensbeschouwelijke groeperingen zullen nog wel een mede-verantwoordelijkheid voor de organisatie van maatschappelijk werk op zich willen nemen, al dan niet in samenwerking.

Het is van belang dat Humanitas zijn positie bepaalt temidden van het particulier initiatief. Prof. Ten Have deed tijdens het congres in 1963 daartoe een poging, de heer Van Grootheest bouwde daarop voort in zijn artikel in 'Uitzicht'. [8]) Zijn conclusie was: Er zijn niet alleen scheidslijnen van levensbeschouwelijke aard. Er zijn ook verschillen in levensstijl en mentaliteit die een belemmering vormen op de weg naar groter openheid. Aan een organisatorische ontzuiling dient een geestelijke ontzuiling vooraf te gaan. Humanitas dient in het proces van geestelijke ontzuiling als volwaardig partner geaccepteerd te worden, niet met een levensbeschouwing maar op grond van de richtinggevende beginselen genoemd in art. 2 van de statuten. Dit houdt een mensbeschouwing in. Deze beginselen zijn geheel in overeenstemming met die van het casework.
Persoonlijk meen ik, zoals ik al zei, dat het wellicht juist aan Humanitas is aandacht te vragen voor de functionalisering van het maatschappelijk werk en voor de bewustwording van maatschappelijk werkers over de betekenis van normen, waarden en levensovertuiging in hun werk.
De professionalisering heeft intussen tot gevolg dat ook belijdende leden van kerkgenootschappen soms bij Humanitas solliciteren. Indien zij zelf in gemoede menen aan verwezenlijking van de doelstellingen van Humanitas te kunnen meewerken, dan zou het onjuist en zelfs strijdig aan de beginselen van Humanitas zijn, hen — bij gebleken deskundigheid — niet in onze organisatie op te nemen.

houding van humanitas ten aanzien van samenwerking en de bedoeling van 'beperkt uitzicht'

Het zal duidelijk zijn, dat Humanitas in principe vóór samenwerking is, mits die organisatievorm een waarborg biedt voor deskundig werk, voor een gelijkmatige spreiding van hulp over de verschillende bevolkingscategorieën en mogelijkheden biedt voor een mede-verantwoordelijkheid van verschillende bevolkingsgroepen.
Humanitas is zich ervan bewust dat je pas kunt samenwerken, wanneer je iets bent. Van Grootheest stelde in 'Uitzicht' dan ook:
De aandacht die in een bepaalde fase van het Humanitas-bestaan aan de *eigen opbouw* gewijd is mag niet gezien worden als de eindfase maar als noodzakelijke voorwaarde.
Het is voor afdelingsbesturen van Humanitas vaak moeilijk te beoordelen of zij wel of niet zouden moeten samenwerken. Het zal afdelingsbestuurders vaak zwaar vallen, werk dat zij moeizaam opgebouwd hebben in te brengen in een algemene organisatie. Toch moet dit kunnen. Het is als een kind dat volwassen is geworden. Men moet het als ouder kunnen loslaten.
Per plaatselijke situatie moet bekeken worden of samenwerking gewenst is. De nota 'samenwerkingsvraagstukken' tracht vooral in hoofdstuk III een opsomming

[8]) 'Uitzicht' op cit.

te geven van voorwaarden en overwegingen, die men hierbij kan laten gelden. In hoofdstuk II zijn verschillende vormen, in feite gradaties van minder naar meer samenwerking onderscheiden. Doelmatigheid behoeft niet altijd door volledige samenwerking gediend te zijn. Het gaat uiteindelijk om een doelmatige inzet van krachten. Een gezamenlijk adres in een wijk waar men hulp kan vragen met organisatorische zelfstandigheid kan al veel betekenen, zo ook b.v. gemeenschappelijke scholingsbijeenkomsten en gezamenlijke publicaties.
Samenwerken moet geleerd worden; ik zeg bewust niet samenwerking, omdat ik wil benadrukken dat het een gebeuren is en niet alleen een eindresultaat. Het is daarom van belang, dat samenwerkingsexperimenten zoals in de Haagse Schilderswijk kritisch geëvalueerd worden.

Er gaat van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, dat ten slotte heeft toe te zien op een doelmatige besteding van overheidsgelden, een aandrang uit tot doelmatiger organisatie. Dit blijkt o.a. uit vele passages in de toelichting op de begroting 1968.
Een voorkeur voor een bepaalde vorm van samenwerking blijkt hier niet uit. Het kan binnen één werkvorm territoriaal; het kan tussen verschillende werkvormen, d.w.z. interfunctioneel en het kan tussen organisaties van verschillende levensbeschouwelijke richtingen, d.w.z. interlevensbeschouwelijk.
Toch gaan er incidenteel impulsen van het Ministerie uit in een bepaalde richting, getuige de subsidieregeling van de grote zgn. A-instellingen voor gezinsverzorging. Het ministerie wil dat de sociale dienstverlening geherstructureerd wordt, maar kan of wil geen programmering van die herstructurering naar voren brengen.
In feite zou deze programmering moeten uitgaan van de gezamenlijke uitvoeringsinstellingen van particulier initiatief en gemeentelijke diensten gezamenlijk, in kleiner of groter territoriaal verband. Ook bij de gemeentelijke sociale diensten komt er meer gerichtheid op samenwerking, getuige het Divosa-congres dat hierover dit jaar is gehouden.[9])
Zelfs de organen van het particulier initiatief weten vaak onderling niet of moeilijk tot open overleg, laat staan tot afstemming van werkzaamheden of samenwerking, te komen.
Komt het wel tot overleg dan stelt men vaak nog niet duidelijk wat men eigenlijk wil. Een voorbeeld van een nota die een bepaalde richting aanduidt is de reeds genoemde van het Diocesaan Maatschappelijk Centrum Den Bosch.[10]) Hierin wordt een soort 'grootbedrijf' voorgestaan, in fasen te bereiken, van voornamelijk: maatschappelijke dienstverlening, sociaal cultureel werk, geestelijke gezondheidszorg, huishoudelijke- en gezinsvoorlichting, in interlevensbeschouwelijk plaatselijk en regionaal verband. De nota is van groot belang als gesprekssstof. Het lijkt me wel een vraag of dergelijke 'grootbedrijven' niet te technocratisch zullen worden.
Humanitas ziet de congresnota 'Beperkt Uitzicht' als een uitdaging aan andere organisaties van particulier initiatief om ook hun kaarten op tafel te leggen. 'Beperkt Uitzicht' wil tonen, wat Humanitas waarschijnlijk zou kunnen verwezenlijken in de komende 5 jaar wanneer zij niet zou samenwerken. Het is bedoeld als alternatief voor samenwerking.
Getracht is zo realistisch mogelijk te werk te gaan. Vandaar b.v. de vuistregel

9) Pre-adviezen in: Samenwerkingsverbanden bij de gemeentelijke sociale diensten. Divosa, uitg. no. 27, 1967.
10) Een visie op de wenselijke ontwikkeling van het algemeen maatschappelijk werk in samenhang met andere vormen van maatschappelijke dienstverlening. Diocesaan Maatschappelijk Centrum, Den Bosch, 1967.

van 1 maatschappelijk werker voor algemeen maatschappelijk werk op 15.000 buitenkerkelijken.
De nota's 'Samenwerkingsvraagstukken' en 'Beperkt Uitzicht' zijn opgesteld met de bedoeling te peilen hoe het congres over deze zaken denkt. Pas daarna kunnen hoofdbestuur en afdelingen verder met hun beleidsbepaling. Schroomt u dus niet in de discussies uw mening te geven.

D R S. R. A. E. Z I J L M A N.

kort verslag van de belangrijkste besprekingen op het congres

De hoofdthema's van het tweejaarlijks congres, dat in hotel Cocagne te Eindhoven op 28 en 29 oktober is gehouden, waren: 'Samenwerkingsproblemen, en het uitzicht in de komende vijf jaar op de ontwikkeling van het werk van de vereniging'. Beide aspecten van de nabije toekomst van Humanitas waren neergelegd in twee nota's. De bespreking daarvan in zeven groepen op het congres kan als bijzonder geslaagd beschouwd worden. De discussies stonden op een goed niveau. Begrijpelijk; de achtergrond is namelijk uiterst belangrijk voor de toekomst van het geïnstitutionaliseerde en gesubsidieerde maatschappelijk werk en de besprekingen hadden dan ook veel aantrekkingskracht op bestuurs- en kaderleden, die zich verantwoordelijk voelen voor het beleid op plaatselijk, gewestelijk en landelijk niveau. De steeds groter wordende openheid bij in het nabije verleden sociaal tamelijk geïsoleerd van elkaar levende bevolkingsgroepen, maar ook overwegingen van efficiency, hebben de subsidiërende overheid ertoe gebracht in zijn beleid de bevordering van samenwerking speciaal in de uitvoering, in het maatschappelijk werk sterk op de voorgrond te plaatsen. Het spreekt vanzelf dat Humanitas, dat, zoals zijn voorzitter prof. A. D. Belinfante dat op het congres uitdrukte, wel eens benijd wordt om zijn ondogmatische grondslag, daar geen bezwaar tegen kan hebben. Integendeel.
Maar samenwerking in waarlijke algemeenheid kan alleen door elk der deelnemers op doelmatigheid in het algemeen en voor de eigen instelling in het bijzonder beoordeeld worden, indien daar een duidelijk hetzij hoger hetzij lager te waarderen alternatief tegenoverstaat.
Met de nota 'Beperkt Uitzicht', een vijfjaren prognose voor de uitbreidingsmogelijkheden van uitvoerende deelorganen van Humanitas in de nabije toekomst is dat alternatief nu aanwezig.
Vereenvoudigd voorgesteld kan men verwachten dat de toekomst van Humanitas, voorzover het nieuw te creëren werk en uitbreiding van het werk betreft, zich zal afspelen in een krachtenveld tussen twee polen. Aan de ene kant werken krachten als het algemeen, zij het hier en daar schoorvoetend en onduidelijk, verlangen naar samenwerking bij de sociale dienstverlening, aan de andere kant gaat nu de zeer concrete en op papier gestelde visie in 'Beperkt Uitzicht' op mogelijkheden tot uitbreiding van de eigen apparatuur, ook zijn invloed doen gelden voor zover dat al niet het geval was.
De vragen die het werken straks in het hierboven geschetste krachtenveld oproept zijn voor een deel beantwoord, voor een deel als probleemstelling zoveel mogelijk verduidelijkt, becommentarieerd en ter verdere studie en uitwerking aanbevolen.
Uit de discussie komt o.m. (wat volgt is een voorlopige en onvolledige selectie uit

het uitgebreide discussiemateriaal; we willen hier graag in een volgend nummer op terugkomen) naar voren:

- dat men binnen Humanitas de overheid wel kan zien en aanvaarden als partner van het particulier initiatief bij de gezamenlijke sociale dienstverlening;
- dat echter samenwerking met de overheid alleen een aanvaardbare gestalte kan krijgen indien een scheiding wordt gemaakt tussen overheidsorganen die over *subsidiezaken adviseren,* die *bijstand verlenen* en die de *sociale dienstverlening* tot taak hebben, omdat alleen in de *laatste* categorie naar de mening van de congresdeelnemers samenwerking tussen particulier initiatief en overheid doelmatig en zinvol is;
- dat voorts de inventarisatie van samenwerkingsvormen in de congresnota naar de huidige stand van zaken beoordeeld, volgens de discussianten volledig geacht kan worden;
- dat de gezamenlijke uitvoering van werksoorten die *niet* tot het kernprogramma van Humanitas behoren een aanmerkelijk eenvoudiger opgave wordt geacht dan bundeling van zuiver uitvoerend maatschappelijk werk (men vindt dus dat het met projecten in de randgebieden vlotter gaat);
- dat de samenwerking steeds algemeen moet zijn en dat niet gestreefd zou moeten worden naar samenwerkingsprojecten met een beperkte deelname (welke uitspraak van veel belang werd geacht wegens het de laatste tijd gebleken verschijnsel dat de toenadering tot Humanitas van r.k. zijde, die van hervormde zijde vaak overtreft);
- dat Humanitas zijn identiteit als instelling voor maatschappelijk werk *vrij-van-leerstelligheid* en in de eerste instantie werkend ten behoeve van buitenkerkelijken zeker niet zal verliezen door samenwerking met anderen, mits de vorm waarin dit geschiedt een 'evenwichtige beleidsinbreng' garandeert en 'waarlijk algemeen' is;
- dat Humanitas alleen kan samenwerken als het 'een eigen gezicht' heeft;
- dat volgens een aantal congresdeelnemers uitvoering van sociale dienstverlening door volledige samenwerking in veel gevallen zelfs voorkeur verdient boven uitvoering door middel van de vergaande geografische schaalvergroting van het eigen apparaat;
- dat in de hulpverlening de vrijheid van keuze voor de cliënten behouden dient te blijven voorzover dat niet ten koste van de kwaliteit van de hulpverlening gaat;
- dat bij de planning van de apparatuur in de toekomst de ervaringen en wensen van het grondvlak van de vereniging de doorslag dienen te geven;
- dat in het algemeen de quantitatieve behoefte aan maatschappelijk werk naar wetenschappelijke maatstaven nog niet voldoende gepeild is, laat staan meetbaar gemaakt (de gehanteerde normen zijn verre van onkwetsbaar, als we dat in het oog houden is een quantitatieve schets van het toekomstig apparaat toch een zeer waardevol referentiestuk).

Tot slot vermelden we als een conclusie van de deelnemers aan deze congresdiscussies dat bij aanstelling van functionarissen in dienst van de vereniging vast moet staan dat zij (afgezien van de eisen inzake deskundigheid, bekwaamheid en geschiktheid, die voorop staan) de doelstelling van Humanitas, neergelegd in artikel 2 van de statuten, onderschrijven en met volledige overtuiging zullen en kunnen nastreven. Deze conclusie houdt in dat in beginsel, naast buitenkerkelijken, ook personen die kerkelijk georiënteerd zijn, op deze voorwaarde in een functie bij de vereniging zouden kunnen worden benoemd.
Men moge stellen dat dit laatste in het algemeen en op de meeste plaatsen in de vereniging (nog) niet actueel is, met dit beginsel was iedereen het eens. Het congres had ook waardering voor de zuiverheid die in deze conclusie besloten ligt.

De discussies zowel als de conclusies hebben zich bijna uitsluitend gericht op de samenwerking met anderen voorzover die uitvoerend vakkundig maatschappelijk werk als doel heeft. De vrij intensieve en ten dele geïnstitutionaliseerde samenwerking met het Humanistisch Verbond op een aantal neventerreinen heeft zijn eigen plaats in onze vereniging en is, als zijnde buiten discussie, niet in het hier weergegeven gezamenlijk overleg betrokken. Het was goed dat dit toch nog even duidelijk naar voren kwam.
De resultaten van de discussies over samenwerking en vergroting van de eigen apparatuur zullen door het hoofdbestuur nauwkeurig worden bestudeerd. Reeds nu kan gezegd worden, dat een schat van gegevens voor het toekomstige beleid in de vereniging beschikbaar is gekomen.
Omdat enerzijds na de sterke groei van het beroepsapparaat van de vereniging Humanitas het vrijwilligerswerk wat in de verdrukking is gekomen en omdat anderzijds de contouren van vrijwilligersarbeid en beroepsarbeid zich wel steeds duidelijker beginnen af te tekenen, besloot het congres een speciale studie te gaan maken van de problematiek van het vrijwilligers werk binnen het huidige Humanitas. Administratie, beheer en personeelsproblematiek hebben de energie van veel vrijwilligers in de vereniging opgeslokt, en toch blijkt er telkens behoefte te zijn aan sociale hulpverlening die typisch door vrijwilligers moet worden verzorgd en uitgevoerd. Het duidelijker worden van de contouren van dit type werk wil echter nog niet zeggen dat de structuur naar binnen ook al duidelijk is of aan de omstandigheden van het heden is aangepast. Daarom zullen de mogelijkheden, de reikwijdte, de relaties tot het beroepswerk en vooral de encadrering, leiding en organisatie, terdege worden onderzocht. Het congres had geen enkele moeite met het congresvoorstel van deze strekking uit de afdeling Haarlem.
Het congres keurde in een der zittingen het beleid van het hoofdbestuur in de afgelopen twee jaar goed, verleende de penningmeester decharge, gaf een aantal wensen aan met betrekking tot de inhoud van de verenigingsorganen en besprak een in te voeren nieuw huishoudelijk reglement.
Het hoofdbestuur noteerde met grote voldoening dat het congres met vertrouwen een aantal andere in voorstellen aanhangig zijnde zaken ter verdere bestudering en behandeling aan het hoofdbestuur heeft gegeven. Rechtsvorm van het geheel en de delen en het zoeken naar de meest doelmatige structuur in de vereniging zijn moeilijke onderwerpen die de geesten op alle niveaus bezig houden. Beide opgaven zullen in de komende bestuursperiode worden bestudeerd en, naar we mogen hopen, dichter bij een oplossing worden gebracht.
De voorzitter van Humanitas, prof. mr. A. D. Belinfante en de hoofdbestuursleden mr. W. G. Verkruisen en J. Landman zijn afgetreden. Zij werden conform de candidaatstellingen vervangen door respectievelijk mr. A. Stempels, mevrouw P. J. Dijkwel-Wiegersma en L. P. G. Nelemans.
De aftredende voorzitter werd namens de gehele vereniging toegesproken door de vice-voorzitter C. M. Swiebel en daarna door de heer G. G. Maters, de voorzitter van de afdeling Rotterdam. Hierbij bleek hoe dankbaar de vereniging hem is voor zijn onschatbare diensten op een moeilijke vrijwilligers post. Het hoofdbestuur uitte die dankbaarheid door een sierlijk afscheidscadeau dat, naar de wens van de heer Belinfante zelf, altijd in zijn nabijheid thuis te vinden en te zien zal zijn; het congres benoemde zijn ex-voorzitter tot ere-lid. Helaas was het reeds in mei afgetreden bestuurslid J. Landman verhinderd aanwezig te zijn. Zeer vele jaren heeft het hoofdbestuur altijd op zijn steun, stem en medewerking kunnen rekenen, vooral in samenhang met zijn voorzitterschap van het veel aandacht eisende Landelijk Orgaan voor Maatschappelijk Opbouwwerk. Ook belichaamde hij de waardevolle band met de vakbondswereld.
De heer Landman is in mei gepensioneerd en wij hopen dat hij nog vele jaren

van zijn welverdiende rust mag genieten. Mr. W. G. Verkruisen nam ook afscheid van het bestuur; hij is nu burgemeester van Muntendam en dat is te ver weg om volledig te kunnen meewerken. Zijn vertrek is een verlies en daarom kunnen we het beste de burgemeester van Ouderkerk a. d. Amstel napraten toen hij in 1966 afscheid van zijn wethouder Verkruisen nam met woorden die neer kwamen op respect ook bij politieke tegenstanders voor zijn integriteit: 'Je weet altijd wat je aan hem hebt'. De heer Verkruisen is een van de auteurs van de brochure 'Uitzicht' die de grondslag vormt van veel dat in dit congres gestalte heeft gekregen.
De nieuwe voorzitter, *mr. A. Stempels* te Rotterdam is hoofdredacteur van de Nieuwe Rotterdamse Courant; voorzitter van de Rotterdamse Journalistenvereniging; bestuurslid van de Gemeenschap Rotterdam van het Humanistisch Verbond; lid van het Comité Ereschuld aan omgekomen Joodse stadgenoten.
Mevrouw P. J. Dijkwel-Wiegersma te Baarn is opgeleid als maatschappelijk werkster, heeft later ook de voortgezette opleiding gevolgd en heeft haar vak voor een deel van haar tijd ook uitgeoefend. Zij is van 1957 tot 1960 bestuurslid geweest van de afdeling Hilversum en van 1960 tot 1964 van de afdeling Eindhoven. Zij vervult nu nog enige bestuursfuncties in het maatschappelijk werk en treedt sinds 1966 op als landelijk vertegenwoordiger van Humanitas in de commissie van advies en bijstand voor maatschappelijk werk van de Nationale Federatie voor de huishoudelijke en gezinsvoorlichting.
De heer L. P. G. Nelemans te Wassenaar is secretaris van het NVV en, in het kader van de werkverdeling in het hoofdbestuur van die instelling, belast met zaken die verband houden met maatschappelijk werk, de algemene bijstandswet enz.
In een volgend nummer hopen we nog iets over de resultaten van het congres te kunnen publiceren.

H. v. SCHAAIK

---

hulpverlening over de grenzen

Weinigen zullen de stichting kennen die kortgeleden 10 jaren bestond: 'De Stichting hulpverlening aan zieken in Polen'.
Het blijkt dat, op de Verenigde Staten na, geen land méér medische hulp heeft gegeven aan minvermogende zieken in Polen dan Nederland. De in Nederland verblijvende Polen hebben het initiatief genomen, maar met hulp van de Nederlandse pharmaceutische industrie en giften van particulieren heeft 'De Stichting' reeds velen kunnen helpen.
Thans wordt er actie gevoerd onder het motto 'Nederland helpt Polen'. De stichting is niet gebonden aan enige politieke of levensbeschouwelijke richting.

rectificaties:

No. 4 - augustus 1967 - blz. 73 onder: Waarom Centrum? 'Aanwezigheid van ongeveer 6000 bejaarden' moet zijn: 600 bejaarden.
No. 5 - oktober 1967 - bl. 94; laatste alinea: medeverschijnsel moet zijn modeverschijnsel.

BEJAARDENWERK

dienstencentra; verschijnsel van de mode of noodzaak van de tijd? (III)

de rijksbijdrageregeling

Voor ons ligt dan de in oktober jl. officieel gepubliceerde 'voorlopige rijksbijdrage-regeling dienstencentra bejaarden.'
Van deze regeling, die geldt met terugwerkende kracht tot 1 januari 1967, was inmiddels reeds – via de gesubsidieerde dienstencentra – veel bekend geworden. Het is een voorlopige regeling geworden, omdat men meent nog over onvoldoende ervaringsgegevens te beschikken. Dat men de ontwikkeling van ervaringsgegevens zoveel mogelijk op plaatselijk niveau een kans wil geven moge blijken uit het feit, dat men voor een rijksbijdrageregeling via de gemeenten gekozen heeft.

inhoud van de regeling

De regeling omvat een achttal hoofdstukken met in totaal 34 artikelen. Op enkele hiervan willen wij wat nader ingaan.
In hoofdstuk II – artikel 4 – wordt de samenstelling van het bestuur behandeld. Dit bestaat – aldus de regeling – 'uit personen, die kunnen worden geacht de levensbeschouwelijke en maatschappelijke verbanden en organisaties te vertegenwoordigen welke betrokken zijn bij het werk voor bejaarden ter plaatse.'
Over de noodzaak tot plaatselijke samenwerking laat de regeling geen misverstanden bestaan. Zelfs heeft men in het officiële ontwerp de mogelijkheid – die in het concept nog voorkwam – om bij de samenstelling van het bestuur rekening te houden met de levensbeschouwing van de bejaarden, laten vervallen.
In hoofdstuk III worden de functies van het dienstencentrum minimaal omschreven (art. 5), terwijl tevens wordt aangegeven op wie de diensten zich richten (art. 6). Artikel 7 van dit hoofdstuk geeft aan, dat tenminste één functionaris met volledige dagtaak aan het centrum verbonden moet zijn.
Belangrijk voor de ontwikkeling van de dienstencentra is de toelichting, die bij artikel 5 wordt gegeven: 'Hoewel in dit artikel – evenals in de gehele rijksbijdrageregeling – slechts gesproken wordt over bejaarden, is het geenszins noodzakelijk de activiteiten tot bejaarden te beperken. Indien daaraan behoefte bestaat kunnen ook anderen dan bejaarden – bij voorbeeld lichamelijk gehandicapten – van de diensten gebruik maken.'

Onder de functies van het dienstencentrum treffen we aan:
– activiteiten ter bevordering van contact tussen bejaarden onderling en tussen hen en andere leeftijdsgroepen;

— organiseren van vormende en ontspannende activiteiten;
— het geven van voorlichting en adviezen;
— het verschaffen van verschillende vormen van hulp en dienst aan bejaarden al naar gelang de behoeften.

Hetgeen wij in ons eerste artikel [1]) reeds betoogden — nl. dat het organiseren van hulp/service vanuit de eigen organisatie wel degelijk van belang blijft — wordt onderstreept door de mededeling in de toelichting 'dat het niet in de bedoeling ligt taken van bestaande instellingen door het dienstencentrum te doen overnemen.' Ook in hoofdstuk IV van de regeling — artikel 8 — is het streven, om aan de plaatselijke situatie zo veel mogelijk recht te doen, te onderkennen. Zolang nl. de rijksbijdrage de *f* 16.000,— niet te boven gaat (hetgeen moet worden gezien als 50 % van de totale kosten) 'zal' — aldus de toelichting — 'niet worden getreden in het beleid van de gemeente ten aanzien van de kosten welke zij voor subsidie in aanmerking wil brengen.'

Een hogere rijksbijdrage — tot ten hoogste 45 % van de in aanmerking komende exploitatiekosten —is mogelijk (artikel 9), doch dan gelden de aanwijzingen, die m.b.t. die kosten in artikel 11 worden gegeven.
Opmerkelijk is, dat ook — in artikel 11 sub 5 — de kosten met name genoemd zijn, die niet voor een rijksbijdrage in aanmerking komen. Hierbij treffen we voornamelijk die kosten aan, die te beschouwen zijn als privé-uitgaven voor bejaarden of medewerkers. Ook kosten, die samenhangen met de 'noodzakelijke kosten van het bestaan' — waarvoor zo nodig een beroep op de algemene bijstandswet kon worden gedaan — worden voor een rijksbijdrage uitgesloten.
In artikel 11 lid 6 wordt aangegeven welke bedragen bij het opstellen van de kosten in mindering dienen te worden gebracht. Hierbij hebben we moeite met de uitleg van het onder e genoemde: 'de tegenwaarde van de in natura ontvangen goederen/diensten (giften in natura).'
Ook de toelichting laat ons hierbij in de steek. Men heeft ons wel verzekerd, dat de door vrijwilligers verleende diensten hiermee niet bedoeld zijn, maar wat dan precies wel? Naar de geest van de regeling te oordelen mogen we ook hier op een soepele interpretatie rekenen.
In hoofdstuk V — artikelen 14 t.m. 20 — treffen we de door de gemeente te stellen subsidievoorwaarden aan.

Na hetgeen we over de maatschappelijk werker, als functionaris in het dienstencentrum, in ons tweede artikel [2]) hebben opgemerkt, doet het ons genoegen, dat de aanvankelijke tekst van artikel 14 zodanig in het officiële ontwerp is gewijzigd, dat thans de nadruk is komen te liggen op 'een persoon van wie redelijkerwijze kan worden aangenomen, dat hij, gezien opleiding en ervaring, zijn taak naar behoren kan uitvoeren. Dat men voor deze functionaris vooraf de goedkeuring van de minister nodig heeft (en niet voor de opgeleide maatschappelijk werker) lijkt ons redelijk.

Ook met artikel 16 — 'de instelling streeft naar inschakeling van vrijwilligers' — zullen we ons binnen Humanitas graag kunnen verenigen.
In de hoofdstukken VI, VII en VIII treffen we voornamelijk artikelen aan, die subsidie technische zaken regelen en hier buiten beschouwing kunnen blijven.

[1]) Humanitas nummer 4, augustus 1967.
[2]) Humanitas, no. 5, oktober 1967.

enkele kanttekeningen bij punten, die uit de toelichting – en niet rechtstreeks uit de regeling zelf – blijken.

Een zestal vormen van dienstencentra zijn mogelijk:
– in de wijk;
– bij een complex bejaardenwoningen (al dan niet tevens gericht op in de wijk wonende bejaarden);
– als deel van dorps- of wijkcentrum of van buurthuis;
– gecombineerd met andere ruimtevragende instellingen (b.v. kruisgebouw of bibliotheek);
– in combinatie met een verzorgingstehuis voor bejaarden.

Wij vragen ons af of met de bij deze laatste vorm aangegeven beperking – het centrum mag geen integrerend deel van het verzorgingstehuis uitmaken – bedoeld is: niet uitsluitend gericht op de bejaarden in het tehuis; óf heeft men hiermee ook willen zeggen: niet binnen de muren van het verzorgingstehuis?
Dit laatste zou ons onlogisch voorkomen.
Ook leert de toelichting ons iets over de omvang van hulp en diensten: 'er dient zekerheid te bestaan dat de bejaarden dagelijks van het dienstencentrum gebruik kunnen maken. . .'
Wij hopen, dat de ontwikkeling van het dienstencentrum tevens zal gaan in de richting als bedoeld met onze opmerking in het laatste deel van ons tweede artikel: een vertrouwde aanwezigheid; niet alleen overdag maar ook 's avonds en 's nachts.
Over *de behoeftepeiling* zegt de toelichting: 'Alvorens over te gaan tot de oprichting van een dienstencentrum moet worden gepeild welke behoefte aan maatschappelijke en sociaal culturele dienstverlening bestaat bij de bejaarden in het vermoedelijke werkgebied.'
Het in de toelichting aangegeven werkgebied is iets kleiner dan in ons eerste artikel werd genoemd: plm. 450 bejaarden, die wonen binnen een straal van plm. 800 meter rond het dienstencentrum.
Al met al zijn we verheugd over het feit, dat de rijksbijdrage-regeling – zij het voorlopig – thans officieel is gepubliceerd.
De geest, die uit deze regeling spreekt geeft ons een goed vertrouwen in een positieve ontwikkeling van de dienstencentra.

J. TERLOUW.

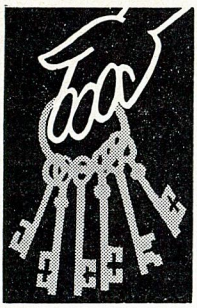

RECLASSERING

zwarte bloem verliest zijn bladen niet

'Prisons, the black flower of civilised society', schreef Natahaniel Hawthorne in de vorige eeuw. In Engeland – met zijn wonderlijke mengeling van traditie en vernieuwing – is dat ook heden ten dage nog een zwarte waarheid in de negentiende-eeuwse betekenis van het woord. 'Uit de tijd' is inderdaad het enige woord voor een aantal in het oog springende facetten van het Britse gevangeniswezen. Aan de andere kant doet zich ook hier de frisse wind gevoelen van de 'Law reform', die op zoveel andere gebieden van het recht het dode hout van de traditie opruimt. De Britse publieke opinie is vooral wakker geschud door het aantal ontsnappingen – gemiddeld ruim 500 per jaar – en met name door de spectaculaire ontvluchtingen van treinrover Charles Wilson in 1964 en spion George Blake in 1966. Deze laatste uitbraak was aanleiding voor een onderzoek en rapport van Lord Mountbatten of Birma. Diens verslag ging echter verder dan het enkele punt van de beveiliging, dat aanleiding was voor zijn optreden, en werd daardoor een actualisering van vroegere voorstellen tot hervorming [1]).
Alvorens in vogelvlucht een aantal probleempunten aan te stippen, eerst iets over de statistiek; gegevens van 1963. Volgens het jaarverslag van het Home Office [2]) daalde de gemiddelde gevangenisbevolking van 31.700 tot iets meer dan 29.000. Afgezien van de verschillende inrichtingen voor jeugdigen waren er 75 gevangenissen in bedrijf: 11 centrale, 21 regionale en 43 plaatselijke. Van dit totaal waren er 13 'open'. Daarnaast waren er 16 'hostels', overgangstehuizen voor langgestraften in de laatste fase van hun straftijd.

beginsel en praktijk

Het in Nederland reeds in 1951 in de Beginselenwet gevangeniswezen neergelegde principe dat de gevangenisstraf dienstbaar moet zijn aan de wederaanpassing, kreeg in Engeland in 1964 – zij het op vrij Victoriaanse manier – formele erkenning door wijziging van artikel 1 van de Prison Rules, dat thans luidt: 'Doel van de behandeling en vorming van de gevangenen is hen aan te moedigen en te helpen

1) Crime a challenge to us all, Report of the Labour Party's Study Group (June 1964), Lord Longford chairman. Terence Morris: What are prisons for? Observer 24.10.1965 en Sense and security, Observer 1.1.1967. Zie ook Paul Wohlfarth: Nieuws van het Engelse gevangeniswezen, uittreksel in Documentatieblad 1967, no. 6, pag. 201 vv.
2) Home Office: het ministerie van binnenlandse zaken. Engeland heeft geen apart ministerie van justitie. Het bestuur over het gevangeniswezen berustte tot 1964 bij de Prison Commission, sindsdien bij een afdeling van het Home Office.

een goed en nuttig (good and honest) leven te leiden.' De oude toevoeging 'na ontslag' (on discharge) is geschrapt om aan te geven dat dit al in de gevangenis moet beginnen.
Die gevangenis is echter ouderwets, onderbemand en overbevolkt. Zelfs nieuwere gevangenissen zijn nog 'in het tijdperk van de nachtspiegel' en het andere sanitair is vaak navenant. In een kritische analyse van het Britse gevangeniswezen noemde prof. Lopez Rey in 1965 [3]) de kwaliteit van voedsel, kleding en slaapgelegenheid 'well below even some Latin-American conditions.' In 1963 zaten er nog 6.296 gedetineerden met zijn drieën in een cel. Vooral de plaatselijke gevangenissen waren overvol. Birmingham, met een capaciteit van 420 plaatsen, had een gemiddelde dagelijkse bevolking van 811. Durkham (665 plaatsen) had er 1019.
Er is een meerjaren-bouwplan van in totaal 25 miljoen pond, dat nu in zijn laatste fase is. De resultaten daarvan zijn merkbaar, al is het tempo van nieuwbouw van Britse gevangenissen wel vergeleken met dat van de bouw van een middeleeuwse kathedraal. Van invloed op de verdere ontwikkeling is zonder twijfel het effect van het rapport-Mountbatten. Dit deed in de eerste plaats voorstellen voor verscherping van de bewaking en het instellen van een 'maximum veiligheids-gevangenis.'
Deze aanbevelingen hebben de meeste aandacht gekregen, zonder al te veel consideratie voor het nadelige effect op het sociale klimaat in de gevangenissen (b.v. bezoeksregeling). Het rapport bevatte echter ook een positievere aanbeveling op langere termijn: het verleggen van de nadruk bij de bewaking van de celblokken naar de buitenmuur (perimeter-security) om zo tenminste in de inrichting meer ruimte te scheppen voor een positiever gemeenschapsleven. Ook op andere punten vormde de analyse van Lord Mountbatten toch eigenlijk een erkenning dat de problemen in de Britse gevangenissen niet zitten in ontsnappingen maar in het verouderde systeem.

veroordelingspolitiek

Een van de grootste 'flessenhalzen' is het gebrek aan faciliteiten voor de selectie, die nog wordt bemoeilijkt door de verschillende stelsels van elkaar overlappende klassificaties. Een indeling van gevangenissen naar ligging loopt bij voorbeeld door de klassificatie van soorten gedetineerden heen.
Er is een voorstel om de strafsoorten 'preventive detention' en 'corrective training [4]) af te schaffen, om zo het probleem in ieder geval iets te vereenvoudigen. Het gebrek aan selectie-instituten wordt daardoor overigens niet opgeheven.
Blijven echter de vaak ontstellende plaatselijke verschillen in straftoemeting. De strafrechtspraak is voor het grootste deel in handen van de plaatselijke magistraten en voor een niet te verwaarlozen deel zijn dat 'amateurs', Justices of the Peace (vrederechters), die allemaal zo hun eigen ideeën hebben over het veroordelingsbeleid. Daardoor komt bij voorbeeld ook te weinig terecht van de First Offenders Act, die bepaalt dat first offenders (dat zijn degenen wie een eerste veroordeling te wachten staat) niet tot gevangenisstraf moeten worden veroordeeld, tenzij de rechter oordeelt dat er geen andere passende oplossing is te vinden.
In vergelijking hiermee vertoont het Britse jeugdstrafrecht een veel gezondere

[3]) Manuel Lopez Rey: Administrative penology (Engeland and Wales), The British Journal of Criminology, Vol 5 (1965) pag. 4 vv.
[4]) Corrective training: straffen van tenminste 2 jaar, wanneer verbetering is te verwachten. Preventiv detention wordt toegepast op oudere recidivisten, bij wie het er in de eerste plaats om gaat hen aan de samenleving te onttrekken.

differentiatie: 'Borstals' ('strafopvoeding' met nazorg onder toezicht), 'Detention Centres' (bedoeld voor een korte, fikse 'tik op de neus' van 3–6 maanden), 'Approved' schools (een soort straf-kostscholen). In veel opzichten is echter ook dit strafsysteem in de praktijk nauwelijks het stadium van de lichamelijke straf (officieel afgeschaft in 1948) ontgroeid. Ook hier ligt vaak nog opvallend veel nadruk op vergelding en toezicht c.q. beveiliging.

nazorg en 'parole'

Het element van het toezicht is ook nog bijzonder sterk in de nazorg (after-care) en eigenlijk in de hele reclassering, die in Engeland bestaat uit twee aparte diensten:

☆de nazorg, die voor een aantal categorieën ontslagen gevangenen verplicht is en wat de overgangstehuizen (Hostels) betreft vaak letterlijk aan de gevangenissen verbonden is,

☆de Probation Service. Deze verzorgt de rapportage. De reclasseringsambtenaren houden daarnaast – als Officer of the Court – toezicht op 'voorwaardelijk niet veroordeelden.'

Er is nu een uitbouw van het hele maatschappelijk werk op plaatselijk niveau op gang aan het komen, waarin ook de reclassering zal worden betrokken.
Nieuw voor Engeland is de instelling van het Parole – te vergelijken met onze voorwaardelijke invrijheidsstelling – voor volwassen gevangenen. Ze komen in aanmerking na eenderde van de straftijd, minimaal 12 maanden, op aanbeveling van een plaatselijk comité. Volgend jaar april zullen de eerste parole-beslissingen op grond van de nieuwe Criminal Justice Act vallen.
Het zondagsblad The Sunday Times rapporteerde op 29 oktober over het 'moedige, zij het verwarde, begin' van de parole-procedure. Richtlijnen ontbreken nog vrijwel geheel en er is zelfs onzekerheid over de vraag op welke gronden het Parole kan worden opgeheven (wat is een 'een goed en nuttig leven leid'?), ja zelfs over de vraag door wie dat kan worden gedaan. Gevangenisdirecteuren zijn bang voor een weerslag als de gedetineerden zich realiseren dat hun verwachtingen over het parole overspannen blijken te zijn. En de discipline is toch al een probleem in de Britse gevangenissen.

hardnekkig

Als er een ding karakeristiek is voor het Britse gevangeniswezen, dan is het wel de hardnekkigheid van het oude systeem, dat maar blijft vasthouden aan de oude trits 'custody, security and control.' Vernieuwingen zijn zelden principieel. Het optrekken van de tarieven voor gevangenisarbeid in 1962 had niets te maken met nieuwe inzichten over de wederaanpassing, maar alles met de tabaks-prijzen. Zelfs de after-care is in oorsprong alleen maar een lapmiddel tegen de deplorabele effecten van de gevangenis, schrijft Lopez Rey.
Juist dit vasthouden aan de oude waarden accentueert echter iedere dag meer hoezeer de uitgangspunten van het traditionele gevangenissysteem uit de tijd zijn, of het nu om Engeland gaat of om een ander modern land. Dit besef heeft in 1964 geleid tot de instelling van een Koninklijke Commissie voor een fundamentele herziening van het systeem – in de toekomst. De problemen van het heden werden in 1959 reeds treffend samengevat door een Witboek: 'prisons stand as a monumental denial of the principles to which we were committed.'

MR. F. KUITENBROUWER.

het beeld van de reclassering

Op een persconferentie ter gelegenheid van de Nationale Reclasseringsdag werd het resultaat van een onderzoek over het 'beeld van de reclassering' openbaar gemaakt.
Gedachtig aan onze conferentie 'de image van de misdaad' waarin ondermeer bleek dat wij met het reclasseringswerk te weinig naar buiten treden, leek het ons nuttig om aandacht aan dit rapport te schenken.
Hieronder volgt een korte samenvatting van een inleiding van mevrouw dr. mr. Zeldenrust-Nordanus, die de leiding van het onderzoek had.
Wij hopen later nog wel eens op dit rapport terug te komen. Uit het onderzoek is eveneens duidelijk gebleken dat er in de bevolking weinig of geen bekendheid is met de feitelijke situatie in de reclassering. Wij vernamen op de persconferentie tot ons genoegen dat het bestuur van de Vereniging van Reclasseringsinstellingen momenteel onderzoekt op grond van de gegevens in dit rapport wat hieraan gedaan kan worden. Daarbij zal aanknoping moeten gezocht worden bij een van de adviezen van het rapport om niet slechts eenmaal per jaar, maar veel vaker de aandacht op het werk te vestigen.

Redactie.

Het Instituut voor Psychologisch Markt- en Motievenonderzoek heeft in opdracht van het Nationaal Bureau voor Reclassering een onderzoek ingesteld naar de houding van de Nederlandse bevolking tegenover de reclassering.
Na oriëntatie, literatuurstudie en gesprekken met deskundigen werden 2 groepsdiscussies gehouden, gevolgd door 200 halfgestructureerde interviews, wat ondermeer wil zeggen dat er gebruik gemaakt werd van zogenaamde 'open' en 'gesloten' vragen. De uitkomsten hebben relatieve waarde en kunnen niet zonder meer gegeneraliseerd worden voor de gehele Nederlandse bevolking.
De reclassering is een van de meest bekende instellingen op het gebied van maatschappelijke hulpverlening. Men denkt hierbij vooral aan gevangenen en ex-gevangenen. Dit blijkt niet te kloppen met de feitelijke gegevens over het aantal 'onder toezichtgestelden' per 31-12-'66:

— voorwaardelijk niet vervolgden	1.045
— voorwaardelijk veroordeelden	12.376
— voorwaardelijk invrijheidgestelden	689
— voorwaardelijk gegratieerden	115
— voorwaardelijk ter beschikking van de regering gestelden	616
— met proefverlof buiten de inrichting verblijvende en voorwaardelijk ontslagen ter beschikking van de regering gestelden	509

In totaal zijn dit 15.350 personen, terwijl er op dat zelfde tijdstip omstreeks 3.040 personen gedetineerd waren.
Het reclasseringswerk wordt over het algemeen positief beoordeeld:
94 pct. vindt dat de reclassering over het algemeen goed werk doet;
93 pct. vindt niet dat geld besteed aan reclasseringswerk weggegooid geld is;

85 pct. vindt dat reclasseringswerk recidive voorkomt, dat door reclasseringswerk meer begrip ontstaat voor de justitiabelen, en dat reclasseringswerk echt de moeite waard is om bij de collecte aan te geven.
Driekwart van de respondenten vindt niet dat het geld beter aan de slachtoffers van misdaden besteed kan worden en dat reclassering de misdadigers in de watten legt.
Men dient onderscheid te maken tussen de houding tegenover het verschijnsel misdaad en de houding tegenover de misdadiger. Bij de dader kan men tot op zekere hoogte begrip opbrengen voor de achtergronden van zijn daad. Maar naarmate men de daad sterker afkeurt heeft men wel een meer negatieve houding tegenover de dader. Dit laatste geldt vooral bij moord en aanranding.
Vrouwen staan niet harder tegenover misdadigers dan mannen, maar zeggen wel vaker dat zij bang zijn als zij horen of lezen over misdaden, terwijl het moeten samenwerken met een ex-gevangene hun 'griezelig' lijkt.
Het 'rijden onder invloed' lijkt in toenemende mate als 'misdaad' beschouwd te worden. Ongeveer de helft van de respondenten meent dat strengere straffen de criminaliteit niet doen afnemen.
In het algemeen ziet men drie functies van de straf:

1. bescherming:
   a. van leven en bezit;
   b. ter voorkoming van recidives;
2. heropvoeden van de misdadiger;
3. duidelijk stellen hoe zwaar misdaad gestraft wordt
   a. zodat andere afgeschrikt worden;
   b. zodat men hetzelfde leed ondergaat dat men anderen berokkend heeft.

Hoe harder de strafhouding, hoe minder men het belangrijk vindt dat de misdadiger heropgevoed wordt. Dan vindt men de derde functie belangrijker. De strafhouding geeft aan in hoeverre men 'hard' wil optreden. Deze houding werd gemeten aan de hand van een aantal beweringen waaruit het volgende blijkt:
23 pct. is het eens met het invoeren van de doodstraf voor sommige zware misdrijven;
67 pct. keurt grotere vrijheid voor gevangenen goed;
78 pct. vindt dat in de gevangenis de nadruk moet vallen op de heropvoeding en niet op de straf;
8 pct. is het eens met de bewering dat een ex-gevangene nooit helemaal te vertrouwen is.
De indruk bestaat dat de houding tegenover de misdadiger mede bepaald wordt door de mate waarin men zelf een autoritaire persoonlijkheidsinstelling heeft c.q. een democratische instelling mist. Een autoritaire persoonlijkheidsstructuur omvat een systeem van trekken als: hoge graad van conformiteit aan de groepsopvattingen, neiging om zich te plaatsen onder een sterk gezag, nadruk op beheersing van gevoelens en impulsen, zekere rigiditeit in het denken, denken vanuit de eigen groep en een negatieve houding tegenover misdadigers wordt aangetroffen in de arbeidersklasse en bij kerkelijken. Mensen uit de arbeidersklasse participeren ook minder aan de reclassering, zonder overigens minder positief te denken over het nut van de reclassering.
Een positieve houding tegenover de reclassering hangt nl. niet samen met een zachtere houding tegenover de bestraffing. De algemeen positieve houding tegenover de reclassering hangt w e l samen met het algemeen inzicht dat een gestrafte een getekende in de maatschappij is geworden en derhalve hulp behoeft. De meest genoemde vorm van hulpverlening is de zorg voor een betrekking. Ten onrechte meent de helft van de respondenten dat de reclassering erop toeziet dat ex-gestraften geen vergrijpen meer begaan.

Waar gepeild werd naar contacten van de respondenten, of van personen in hun onmiddellijke omgeving met de reclassering werd praktisch geen onderscheid gemaakt tussen kinderbescherming en reclassering. In het algemeen heeft men niet de indruk dat de reclassering veel jongeren als cliënten heeft. In feite is echter 40 pct. onder de 25 jaar.

Men zegt voor wat betreft de informatie over het verschijnsel misdaad en de berechting daarvan vooral aangewezen te zijn op de krant. Men leest echter in de meeste gevallen alleen de kop van het artikel.

uit het mededelingsblad van de nationale raad voor maatschappelijk welzijn

verschoningsrecht voor maatschappelijk werkster

Het Maandblad voor Berechting en Reclassering van augustus/september 1967 (46e jaargang, no. 8/9) bevat het arrest van 1 februari 1967 van de uitspraak van het gerechtshof te Leeuwarden, waarbij het Hof besliste dat een maatschappelijk werkster bij een Bureau voor alcoholisme – die als getuige in een echtscheidingsproces was opgeroepen – zich van het afleggen van getuigenis kon verschonen.
Zoals bekend, ontbreekt een bepaald wettelijk voorschrift waaruit kan worden afgeleid dat de wet aan maatschappelijk werkers bij een Consultatiebureau voor Alcoholisme een verschoningsrecht zou hebben willen toekennen. Het Hof moest dus komen tot een eigen waardering van de taak van die maatschappelijk werkers. Het Hof zei daaromtrent o.a. dat de verhouding tussen de maatschappelijk werkers en de alcoholicus (waarvan de echtgenote scheiding wilde verkrijgen) enige overeenkomst vertoont met de verhouding tussen arts en patiënt. Een aantal overwegingen, negen in totaal, welke in genoemd maandblad in extenso zijn opgenomen, deden het Hof van oordeel zijn, dat 'in gevallen als het onderhavige, het in strijd met het algemeen belang geacht moet worden, indien (bijgeval de vertrouwelijke mededelingen die door een drankzuchtige aan een maatschappelijk werker bij een Consultatiebureau als zodanig zijn toevertrouwd), door laatstgenoemde als getuige verklaringen zouden worden afgelegd over hetgeen aan die werker door degene, die zich aan zijn raad om hulp heeft toevertrouwd, in vertrouwen is medegedeeld'. De maatschappelijk werkster heeft – aldus het Hof – derhalve terecht een beroep op haar bevoegdheid gedaan om zich van het afleggen van getuigenis te verschonen in zoverre zij verplicht is tot geheimhouding nopens hetgeen aan haar in gemelde hoedanigheid door de man is toevertrouwd.
De nationale raad heeft met zijn publikatie 31 (2e druk, 1965): Beroepsgeheim en verschoningsrecht in het maatschappelijk werk, willen bijdragen tot een ondubbelzinnige regeling met betrekking tot genoemd beroepsgeheim en verschoningsrecht. De nationale raad volgt, met u, nauwlettend de ontwikkelingen rondom een verschoningsrecht.
De overwegingen van het gerechtshof te Leeuwarden, zoals deze in het Maandblad zijn gepubliceerd, zijn door ons op stencil gezet. Dit informatiestencil 1 zenden wij aan belanghebbenden op aanvraag gaarne toe.